

Kaarlo Tuori

EUROPEAN CONSTITUTIONALISM
Cambridge University Press 2015., p. 401

Širenjem Europske unije i njezina pravnog prostora, među pravnicima teoretičarima pojavila se potreba promišljanja novih ideja koje takva organizacija donosi. Između ostalog, te se ideje ne dotiču samo ideje o Ustavu EU-a, nego i niza drugih ideja koje izviru iz sadržaja europskog konstitucionalizma. Tom predmetu posvećena je knjiga profesora Kaarla Tuorija „European Constitutionalism“ (Cambridge University Press, Cambridge, 2015., p. 401). Knjiga je sastavljena od dva dijela koji zajedno sadrže osam poglavlja. Na početku se nalaze sadržaj (p. vii-ix), predgovor urednika serije izdanja (p. xi-xii), predgovor (p. xiii-xv) i prolog (p. 1-18), nakon čega slijede poglavlja (p. 19-319), epilog (p. 319.-358), bibliografija (p. 359-372) i indeks (p. 373-401).

U prvom dijelu knjige – *General characteristics* (p. 21-124), Tuori kroz četiri poglavlja pokazuje kako nam usvajanje ustavne perspektive, koja na ustav gleda kao na jedan relacijski koncept, pomaže da dohvatimo najvažnija obilježja pravnog poretka Europske unije i to na način koji se kreće između diskurzivnog pristupa (koji opisuje ono što jest) i normativnog pristupa (koji postavlja ono što bi trebalo biti). Prvi dio knjige istražuje opće karakteristike europskog konstitucionalizma pod krilaticama relacionalnost (eng. *relationality*), perspektivizam (eng. *perspectivism*) i diskurzivnost (eng. *discursiveness*). Spomenuti pojmovi opisuju značajke koje se mogu prepoznati u nacionalnim pravnim sustavima i državnim ustavima, ali koje su posebno izražene u transnacionalnom europskom kontekstu. Relacionalnost, perspektivizam i diskurzivnost opće su karakteristike europskog konstitucionalizma koji ih istodobno stavlja u stranu kad su posrijedi ustavi država članica. Poglavlja u ovom dijelu su: 1) *Relationality* (p. 21-44); 2) *Interlude: the framing juridical constitution* (p. 45-77); 3) *Perspectivism* (p. 78-107) i 4) *Discursiveness* (p. 108-124).

Drugi dio – *Sectoral constitutionalization* (p. 125-318) proučava sektorsku konstitucionalizaciju kroz tri dimenzije: ekonomsku, socijalnu i sigurnosnu. Prikaz ekonomskog ustava uključuje prihvaćanje razlike između mikro i makroekonomskih slojeva, dok se sektorski ustavi analiziraju kao procesi konstitucionalizacije koji posjeduju i formalni i materijalni aspekt. S jedne strane, formalni aspekt odražava međusobno povezivanje pravne i sektorske konstitucionalizacije, dok se s druge strane o materijalnom aspektu raspravlja razlikovanjem ustavne doktrine i teorije. U svim sektorskim ustavima temeljna teorija stvar je kontroverze među znanstvenicima pravnicima. Stoga je autor rekonstrukciju najvećih teorijskih kontroverzi učinio glavnim ciljem drugog dijela knjige.

Ovaj dio sastoji se od četiri poglavlja: 1) *The triumph of the microeconomic constitution* (p. 127-173); 2) *Mutation of the macroeconomic constitution* (p. 174-

226); 3) *The European social constitution: between solidarity and access justice* (p. 227-268) i 4) *The insecure security constitution* (p. 269-318).

Europski konstitucionalizam redizajnira parametre u raspravama o prirodi europskog ustava. Nudeći svježiji pristup u doktrinalnim i teoretskim pitanjima, K. Tuori poručuje da europski konstitucionalizam svakako treba sagledavati u svojoj interakciji s konstitucionalizmom države članice, što igra bitnu ulogu u usmjeravanju demokratskog legitimiteta Unije. Jedno je sigurno. Kao jedan od vodećih poznavatelja europske materije, K. Tuori je ponudio još jedan uvjerljivi izvor argumenata u prilog europskog projekta koji i za ovog autora ostaje smisleni konstrukt samo ako u sebi afirmira centar i periferiju, velike i male, snažne i slabe.

Mia Bašić, mag. iuris